

MEDALLA D'OR DE CATEGORIA ESPECIAL 1983

SA MAJESTAT EL REI JUAN CARLOS

El rei va néixer el 5 de gener del 1938 a Roma, on residia la família reial, que havia hagut de marxar d'Espanya quan es va proclamar la República, el 1931. Els seus pares van ser Juan de Borbón i de Battenberg, comte de Barcelona i cap de la Casa Reial espanyola des de la renúncia del seu pare, el rei Alfonso XIII, i María de las Mercedes de les Dues Sicílies.

Per desig exprés del pare, la seva formació fonamental es va desenvolupar a Espanya, on va arribar per primera vegada als deu anys, procedent de la vila atlàntica d'Estoril (Portugal), on residien els comtes de Barcelona des del 1946, i després de la seva etapa com a alumne intern al Col·legi dels Marianistes de la ciutat suïssa de Friburg.

Formació acadèmica

El 1954 va acabar el batxillerat a l' Institut San Isidro, de Madrid, i des del 1955 va estudiar a les acadèmies i escoles militars dels tres exèrcits, on va adquirir el grau d'oficial. En aquesta etapa va fer el viatge de pràctiques com a guàrdia marina al vaixell escola Juan Sebastián Elcano, i va obtenir el títol de pilot militar. El 1960-1961 va completar la formació a la Universitat Complutense de Madrid, on va cursar estudis de dret polític i internacional, economia i hisenda pública.

El 14 de maig de 1962 va contreure matrimoni a Atenes amb la princesa Sofia de Grècia, primogènita dels reis Pablo I i Federica. Després del viatge de noces, els prínceps van començar a viure al palau de La Zarzuela, a la rodalia de Madrid, que continua sent avui la seva residència. El 1963 va néixer la primera filla dels tres fills que tindrien, la infanta Elena; dos anys més tard, la infanta Cristina, i el 1968, el príncep Felipe.

Designat cap de l'Estat el 1969, va començar una etapa d'activitats oficials, viatges per Espanya i visites a països estrangers.

Rei de tots els espanyols

Després de la mort de l'anterior cap de l'Estat, Francisco Franco, Juan Carlos va ser proclamat rei el 22 de novembre de 1975, i va pronunciar a les Corts el primer missatge a la nació, en què va expressar les idees bàsiques del seu regnat: restablir la democràcia i ser el rei de tots els espanyols, sense excepció.

La transició a la democràcia, pilotada per un nou equip, va començar amb la Llei de reforma política, el 1976. El maig del 1977 el comte de Barcelona va transmetre al rei els drets dinàstics i les regnes de la Casa Reial espanyola, en un acte que constata el compliment del paper que corresponia a la Corona en el retorn a la democràcia. Un mes després es van celebrar les primeres eleccions democràtiques des del 1936, i el nou Parlament va elaborar el text de la Constitució actual, aprovada per referèndum el 6 de desembre del 1978 i sancionada pel rei en la sessió solemne de les Corts Generals del 27 del mateix mes i any.

La Constitució estableix com a forma política de l'Estat la monarquia parlamentària, en la qual el rei arbitra i modera el funcionament regular de les institucions. En el missatge que va transmetre a les Corts, Juan Carlos va proclamar expressament el propòsit decidit d'acatar-la i servir-la. De fet, va ser l'actuació del monarca la que va salvar la Constitució i la democràcia la nit del 23 de febrer del 1981, quan els altres poders constitucionals estaven segrestats al Parlament per un intent colpista.

Al llarg del regnat ha visitat oficialment gairebé tots els països del món i els principals organismes internacionals, tant de caràcter universal com regional.

La funció d'estadista

El rei ha impulsat un nou estil en les relacions iberoamericanes, ja que ha subratllat els signes d'identitat propis d'una comunitat cultural que es basa en una llengua comuna i ha assenyalat la necessitat d'il·luminar iniciatives conjuntes i participar en fórmules adequades de cooperació. Aquesta és la raó de ser de les Cimeres Iberoamericanes, que van celebrar la primera sessió a Guadalajara, Mèxic, el 1991.

Juan Carlos ha recordat sempre la vocació europea d'Espanya al llarg de la història i ha encoratjat el seu procés d'incorporació a les comunitats europees. La importància de la Unió Europea en el món contemporani i, en particular, en les àrees que li són afins, inclosa Iberoamèrica, ha estat subratllada pel rei en nombrosos missatges.

El perfil europeista i el paper que té en el restabliment de la democràcia a Espanya han estat reconeguts a través de nombrosos premis internacionals.

Atent sempre al món intel·lectual i a la seva capacitat d'innovació, Juan Carlos exerceix l'Alt Patronatge de les Reials Acadèmies i manté una relació assídua amb els àmbits culturals i, en particular, amb la universitat. Ha estat investit Doctor Honoris Causa per una trentena de prestigioses universitats espanyoles i estrangeres.

La llengua castellana, patrimoni de la comunitat d'hispanoparlants, i el seu futur prometedor en el món actual són temes que mereixen especialment la seva atenció.

Va impulsar la creació de la Fundació Pro-Real Academia, que es va constituir amb la participació d'entitats públiques i privades el 1994. També és el president d'honor del Patronat de l' Institut Cervantes, encarregat de la difusió de l'espanyol al món. Cada any lliura el Premi Cervantes, que distingeix els millors escriptors en llengua espanyola en tots dos continents.

A través de les diverses fundacions de què és president d'honor dóna suport personalment a la creació i el desenvolupament de noves tecnologies a Espanya, i encoratja nombroses iniciatives en les àrees de l'economia i l'empresa, la recerca, els avenços socials i el desenvolupament solidari de la convivència espanyola en les manifestacions més variades.

La Constitució estableix que correspon al rei el comandament suprem de les forces armades. En l'exercici d'aquesta funció, Sa Majestat es reuneix una vegada a l'any amb els tres exèrcits per la Festa de la Pasqua Militar, presideix el lliurament de despatxos i diplomes a les acadèmies i escoles superiors militars, visita nombroses unitats i assisteix a les maniobres i exercicis.

La descripció de les armes de Sa Majestat el Rei figura en la regla número 1 del títol II del Reial decret 1511/1977, de 21 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de banderes i estendards, guions, insígnies i distintius.

Les seves aficions

Practicant assidu de diversos esports, sobretot l'esquí i la vela, Juan Carlos dóna suport a la pràctica esportiva com a escola de formació de valor social indubtable. La presència dels reis i la família reial i l'estímul als equips olímpics espanyols és constant i va tenir especial relleu durant els Jocs Olímpics de Barcelona del 1992.

MEDALLES D'OR 1983

LLORENÇ VILLALONGA PONS

(Palma, 1897-1980)

Estudià medicina a les facultats de Múrcia, Barcelona, Madrid i Saragossa, on va acabar la carrera i s'especialitzà en psiquiatria. El 1927 va obrir un consultori a Palma i poc després a la Clínica Peñaranda. De 1930 a 1934 ocupà el càrrec de secretari general del Col·legi Oficial de Metges de les Illes Balears. Paral·lelament, entrà a treballar a l'Hospital Provincial, però poc després es traslladà a l'Hospital Psiquiàtric.

El 1931 va publicar la seva primera novel·la, *Mort de Dama*, en la qual satiritza la vida de l'alta societat mallorquina dels anys vint, i entre 1934 i 1936 fou director de la revista literària *Brisas*. L'any 1936 Villalonga entrà a formar part de la Falange Espanyola, la qual cosa es reflecteix en els seus escrits, que passen a ser clarament propagandístics. L'any 1956 va escriure la que es considera la seva obra més important *Bearn o la sala de les nines*. Es publicà primer en espanyol i l'any 1961 va publicar-ne una segona versió en català.

A partir dels anys seixanta, entroncant amb les lectures de Marcel Proust que l'havien influït des de la joventut, el component autobiogràfic fou cobrant més importància. Pertanyen a aquesta època novel·les com *L'àngel rebel* o *Les fures*.

Publicà la darrera novel·la l'any 1975, titulada *Un estiu a Mallorca*, en la qual va fer una versió novel·lada de la seva obra teatral *Sílvia Ocampo*.

FRANCESC DE BORJA MOLL CASANOVA

(Menorca, 1903 - Mallorca, 1991)

Francesc de Borja Moll va ser un lingüista i filòleg menorquí, divulgador de la llengua catalana i la seva lingüística, que a través de les seves obres ha enriquit la vida cultural de les Illes Balears.

Borja Moll va néixer a Menorca i allà va iniciar els seus estudis al seminari diocesà, però el 1921 va partir a Mallorca, on va començar la tasca de col·laboració en el *Diccionari català-valencià-balear* de mossèn Antoni Maria Alcover i Sureda. Impulsat per aquest, Borja Moll va partir a Alemanya per formalitzar els estudis de lingüística.

Desafortunadament, Alcover va morir i Borja Moll va decidir, juntament amb la participació de Manuel Sanchis Guarner i Aina Moll Marquès, acabar el diccionari l'any 1962, afegint-hi algunes particularitats com les normes ortogràfiques.

Arran de l'amistat que sorgí entre Alcover i Borja Moll, va conèixer personalitats com Meyer-Lübke o Leo Spitzer, i va seguir els estudis pel que fa a lingüística per acabar sent un gran gramàtic, escriptor i editor del panorama de l'època. També va col·laborar amb altres institucions, com la participació amb l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

És autor de nombroses obres referents a la llengua catalana i les seves varietats lingüístiques a les Illes Balears, com també editor d'alguns llibres en català o la fundació de col·leccions i biblioteques.

Entre els seus guardons, destaca la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya i també la de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que va obtenir l'any 1983. El 2003, que va ser declarat l'Any Francisc de Borja Moll, es va commemorar el centenari del seu naixement.

MARIÀ VILLANGÓMEZ LLOBET

(Eivissa, 1913-2002)

A pesar de néixer en una família de metges i farmacèutics, la passió per la literatura, i en concret la poesia, el va fer decantar-se pels estudis de lletres. Es va llicenciar en dret l'any 1933 a la Universitat de Barcelona, si bé mai no va exercir la professió d'advocat. Viure a la gran ciutat va posar al seu abast nombros material literari, que va aprofitar per escriure i publicar els primers poemes en revistes com *L'Almanac de les Lletres*. L'any 1938 la vocació literària el portà a València a estudiar la carrera de lletres, la qual va haver d'abandonar l'any 1938, quan va ser destinat al front de Castelló amb l'exèrcit franquista a l'inici de la Guerra Civil.

En acabar el conflicte, tornà a estudiar, aquest cop magisteri, professió que va exercir durant vint-i-cinc anys de manera més o menys interrompuda. Vivint a Catalunya va publicar els primers llibres, *Sonetos mediterráneos* i *Terra i somni*.

L'any 1946 va retornar a Eivissa, al poble de Sant Miquel, on va concebre quasi la totalitat de la seva obra. Villangómez és membre de l'anomenada "generació sacrificada" per la guerra i hereu del noucentisme. Parlant del seu estil poètic es confessà imitador de l'escola de Carles Riba i admirador de la generació del 27. El paisatge i els costums de la gent de les Pitiüses es converteixen sota la mirada poètica de Villangómez en un mitjà per arribar a l'essència i a les veritats universals, i no com a finalitats que s'esgoten en si mateixes.

L'any 1963 va concloure la producció poètica amb el recull *Declarat amb el vent* i obrí la seva creativitat a les adaptacions teatrals, que signà amb el pseudònim de Marc Arabí, i a les traduccions de poetes com Keats, Shakespeare o Baudelaire. Des de l'etapa barcelonina va escriure articles periodístics i assaigs de manera continuada en els diversos mitjans locals.

L'any 1989 és guardonat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes per la seva trajectòria literària i cívica. En aquest darrer àmbit és destacable l'obra *Curs d'iniciació a la llengua: normes gramaticals, lectures eivissenques i formentereres*, publicada l'any 1972 i que va suposar un impuls normalitzador de la llengua catalana a les Pitiüses.